

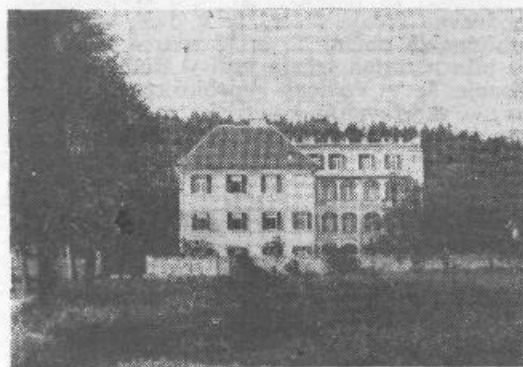
Iz zgodovine Šiške

Utrinki iz bližnje in daljnje
preteklosti (8)

Szögeny in Cekinov grad

Poslopje današnje bolnice »Dr. Petra Držaja« ob Vodnikovi cesti v Šiški je nastalo s prezidavo oziroma dozidavo poslopja nekdanjega Lukmanovega gradu, ki je bil na tem mestu. Omenjeni grad je v 17. stoletju posedovala plemiška družina Apfelterrn. V novejši dobi pa ga je imela rodbina Luckmann, ki je po prvi svetovni vojni grad prodala nunam-uršulinkam; od njih so ga kupile mariborske šolske sestre. Gradu je bilo dozidano še eno poslopje in v njem je dobila prostor dr. Krekova gospodinjška šola, katere naziv je bil od leta 1935 Višja gospodinjška šola dr. Kreka, s pravico javnosti.

Šola je imela poleg poslopja tudi obsežen zelenjavni in cvetlični vrt, ki je segal vse do Celovške ceste; na mestu nekdanjega vrta se danes nahajajo poslopja občinske skupščine, zdravstvenega doma, del poslopja kino Šiška in druge stavbe. Po osvoboditvi je bilo nekdanje grajsko poslopje dano v namene zdravstvene službe. Generalni gradbeni poseg, ki je popolnoma prekril staro poslopje, se je začel leta 1965, ko je z dozidavo novih objektov dobilo poslopje današnji obseg in je tu nastala bolnica »Dr. Petra Držaja«.

8. julija 1968 je bil v avli novozgrajene bolnice odkrit doprni kip padlega partizanskega zdravnika dr. Petra Držaja, po katerem se je bolnica tedaj poimenovala; kip je delo akademskega kiparja Antona Sigufina. Na nekdanjo gospodinjško šolo nas spominja ulica na tem kraju Šiške, ki se imenuje Gospodinjška ulica.

V neposredni bližini prej omenjenega Lukmanovega gradu je bil nekoč tudi grad Jama, v katerem so v 17. stoletju imeli svoj samostan bosonogi avguštinci. Ker so želeli biti bližje mesta, so se leta 1657 preselili v Ljubljano na Ajdovščino. Grad je nato prešel v posest rodbine Benalia in bil tudi temeljito obnovljen. Leta 1895 je dobila grad v lastništvo rodbina Galle. Po drugi svetovni vojni je postal državna last in bil dan v uporabo notranji upravi. Za poslopje pa se je do danes ohranilo med domačini ime Galetov grad.

Ob Šišenskem hribu je postavljen tudi Cekinov grad. To graščino je okrog leta 1720

postavil grof Lamberg za svojega sina Leopolda; zato se je graščina najprej imenovala Leopoldsrue. Po smrti Leopolda se je njegova žena ponovno poročila in sicer z Lovrom Szögenyjem in je na njega prepisala graščino. Ker so Ljubljančani ime Szögeny težko izgovarjali, so ga podomačili in začeli govoriti o Cekinovem gradu, kar je ostalo še do danes.

Leta 1809 je graščino kupil Ziga pl. Pagliaruzzi, ki je bil velik pristaš Francozov. V času francoske oblasti v naših krajih so bile v Cekinovem gradu razne slovesnosti in leta 1813 je v omenjenem gradu nekaj časa stanoval Napoleonov pastorek, italijanski podkralj Eugen Beauharnais. Kot domači učitelj Pagliaruzzijevih otrok je v gradu stanoval v šol. letu 1818/19 šestošolec France Prešeren.

Leta 1865 je od Pagliaruzzija kupil graščino in posest Peter Kozler skupaj z brati in sestro. Peter Kozler je zlasti znan kot avtor Zemljevida slovenskih dežel in pokrajin, ki pa ga je tedanja Bachova vlada zaplenila in je lahko prišel v javnost šele leta 1864.

Obsežen vrt pred Cekinovim gradom s košatimi kostanji je bil v 19. stoletju prostor številnih ljudskih vesel in drugih prireditvev. Na drugi strani današnje Celovške ceste so Kozlerjevi zgradili pivovarno, kjer stoji še danes vendar močno razširjena. Najprej se je imenovala »Pivovarna bratov Kosler«.

Leta 1909 se je pivovarna spremenila v delniško podjetje z imenom pivovarna Union. Po razpadu Avstro-Ogrske monarhije je bilo podjetje nacionalizirano in je velik del akcijskega kapitala prešel v domače roke. Leta 1920 je občni zbor pivovarne sklenil tovarno povečati in preurediti ter ustanoviti poleg drugega tudi tovarno za špirit in kvas.

Po osvoboditvi je postala pivovarna državna last, z uvedbo samoupravljanja pa last delavcev, ki uveljavljajo v njej socialistične samoupravne delovne odnose. Po osvoboditvi je bil Cekinov grad kot državna lastnina temeljito obnovljen in leta 1955 je bil v njem odprt Muzej narodne osvoboditve, ki se danes imenuje Muzej ljudske revolucije. Ves prostor pred Cekinovim gradom — nekdanji Kozlerjev vrt — pa je danes namenjen športnemu parku in je dobil ime po organizatorju slovenskega športa inž. Stanku Bloudku — Bloudkov športni park.

Viri in literatura:
Spominski zbornik Slovenije
Casopis »Slovenec«
Prispevki k zgodovini kmetijskega šolstva na Slovenskem

Anka Benedetič

TABORNIKI OB 40-LETNICI PRIHODA PREDSEDNIKA TITA NA ČELO PARTIJE

Delegati šišenskih taborniških odredov so na občinski konferenci tabornikov sklenili posvetiti posebno pozornost proslavitvi 40. obletnice prihoda tovariša Tita na čelo partije. Ob koncu leta bodo organizirali poseben preskus znanja o poznavanju življenjske poti predsednika Tita. Taborniki bodo posamezne delovne dobe tovariša Tita proučevali po vodih; na izbirnih tekmovanjih po odredih pa bodo najboljši tekmovali v finalnem tekmovanju za občinske prvake.

Na omenjeni konferenci so taborniki potrdili korekture v pravilih občinske organizacije, potrdili so izvršeno delo in se dogovorili za zanimive akcije v letu 1977, za katere so tudi izdelali finančni načrt.

Posebno pozornost bodo posvetili ureditvi tabornih prostorov ob morju, v Ribnem in Bohinju, kjer imajo šišenski taborniki stalne taborne centre. Ti niso najboljše tehnično opremljeni, zato bodo poskušali najti sredstva za najnujnejšo opremo za zdravo letovanje šišenskih otrok in mladine.

V letu 1977 bo tudi ZLET SLOVENSkih TABORNIKOV, ki se ga bodo polnoštevilno udeležili predstavniki naše občine.

BESEDE IN DEJANJA

Naloge organizacije
Zveze združenj borcev NOV

Letos še posebej slovesno

Organizacije Združenj borcev NOV na terenu in občinski odbori Zveze združenj borcev NOV so v vsem svojem delovanju po osvoboditvi poleg svojega rednega tekočega dela in poleg aktualnih nalog vsa leta v svojih programih uvrščali tudi delo z mladino, povezovanje s šolami in skupno organizirali prireditve ob pomembnih praznikih, obiske bolnih članov, obujali tradicije NOB s Kurirškovo pošto, z raznimi tekmovanji, izleti, pohodi, in še mnoge druge oblike dela z mladim rodod, ki naj bi nadaljeval ideje in zmago NOB.

Po tolikih letih vojne mora biti prenašanje tradicij NOB ena od naših prvih nalog, saj je v ta srca treba zasidrati predvsem zavest, da to našo preteklost in zgodovinsko zmago v svoji deželi vzljubi in je ponosen nanjo. Šele potem, ko bomo vsejali to seme domovinske ljubezni, bomo veliko lažje izvajali konkretne naloge.

Občinski odbor ZZB NOV Ljubljana-Šiška ima v svojem programu tudi za leto 1977 več takih načinov delovanja s pionirji in mladinci, posebno še zato, ker je to leto jubilejno — 40. obletnica ustanovitve KPS in 85. obletnica rojstva tovariša Tita.

Komisija za razvijanje revolucionarnih tradicij NOB naše občine je zopet razpisala svoje že kar tradicionalno tekmovanje (letos že šesto) v literarnem in likovnem izražanju na temo NOB, s posebnim poudarkom na geslu: TITO — ZVEZA KOMUNISTOV — MIR! Pokrovitelj letošnjega tekmovanja je PIVOVARNA UNION IZ LJUBLJANE. Na tekmovanju bodo sodelovale vse osnovne šole v občini, vključno z Vzgojnim zavodom Frana Milčinskega v Valburgi.

Letos smo se povezali še s pobrateno občino Kavadarci v Makedoniji in tudi vsem njihovim osnovnim šolam (osem jih je) poslali za učence razpis našega tekmovanja. Pionirji iz Kavadarcev bodo tekmovali z našimi pionirji v občini Ljubljana-Šiška pod istimi pogoji, v imenu vseh pa jih bo na zaključni slovesnosti zastopal predstavnik organizacije ZZB NOV občine Kavadarci.

Najboljši pisarni in najboljše likovni izdelki bodo razstavljeni v avli občinske stavbe od 25. aprila do 9. maja 1977. Se posebej pa bodo najboljša dela nagrajena z lepimi knjižnimi nagradami, ki bodo podeljene na svečani zaključni prireditvi v dvorani občinske stavbe.

Tako bodo letos izvedli eno izmed nalog, ki smo si jih zadali v svojem letnem programu, ki je bogat z vsebino prenašanja tradicij na mlajše rodove.

Jožica Zoroja

